

ACORD de COL·LABORACIÓ entre les DEFENSORIES DEL POBLE per impulsar els ODS i l'AGENDA 2030

ÍNDIX

INTRODUCCIÓ.....	3
L'AGENDA 2030 DE LES NACIONS UNIDES I ELS DISSET OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE.....	4
L'AGENDA 2030 I ELS DRETS HUMANS	13
COM PODEN CONTRIBUIR ELS DEFENSORS I LES DEFENSORES DEL POBLE .	15
COOPERACIÓ PER A UN ABAST MÉS AMPLI.....	17
COMPROMISOS AMB LES CINC P: PERSONES, PLANETA, PROSPERITAT, PAU I PARTENARIAT	18
SIGNATURES	21

INTRODUCCIÓ

Aquest document pretén deixar constància del suport de les defensories del poble que el subscriuen als objectius de desenvolupament sostenible (ODS) de l'Agenda 2030.

El punt de partida del document és l'explicació de l'origen de l'Agenda 2030 i les fites que planteja i dels objectius de desenvolupament sostenible, dels quals se n'inclou una llista.

Continua exposant l'estreta relació i la connexió entre l'Agenda 2030 i els drets humans. En l'apartat següent, es descriu quin paper tenen en aquest context els defensors i les defensores del poble i de quina manera l'Agenda connecta amb la tasca que exerceixen.

Per acabar, es recullen els compromisos assumits per aquestes institucions per col·laborar en la consecució dels ODS i de l'Agenda 2030, amb l'objectiu de contribuir a defensar millor els drets de les persones.

L'AGENDA 2030 DE LES NACIONS UNIDES I ELS DISSET OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE

El 25 de setembre del 2015, l'Assemblea General de les Nacions Unides va adoptar l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible. Es tracta d'un pla d'acció, d'una crida universal per erradicar la pobresa, protegir el planeta i assegurar la prosperitat per a tothom. També té com a objectiu enfortir la pau universal dins d'un concepte més ampli de la llibertat.

L'Agenda té un abast i una importància sense precedents. Tots els països membres l'accepten i s'aplica en tots, tot i que es tenen en compte les diferents realitats, capacitats i nivells de desenvolupament de cadascun i es respecten les seves polítiques i prioritats nacionals.

L'Agenda planteja disset objectius de desenvolupament sostenible (d'ara endavant, ODS) amb 169 fites de caràcter integrat i indivisible que conjuguen les tres esferes del desenvolupament sostenible: l'econòmica, la social i l'ambiental. En adoptar-la, 193 estats es van comprometre a mobilitzar els mitjans necessaris per implementar-la, mitjançant aliances centrades especialment en les necessitats de les persones més pobres i vulnerables.

En els objectius i les fites s'exposa una visió de futur, que, segons s'assenyala en el text de l'Agenda, és summament ambiciosa i transformativa, com es pot veure a continuació:

"Aspirem a un món sense pobresa, fam, malalties ni privacions, on totes les formes de vida puguin prosperar. Aspirem a un món sense temors ni violència; un món en el qual l'alfabetització sigui universal, un món amb accés equitatiu i generalitzat a una educació de qualitat a tots els nivells, així com a l'atenció sanitària i la protecció social, i on s'hi garanteixi el benestar físic, mental i social; un món en el qual reafirmem els nostres compromisos quant al dret humà a l'aigua potable i al sanejament, on hi hagi més higiene i on els aliments siguin suficients, segurs, assequibles i nutritius; un món amb uns hàbitats humans segurs, resilients i sostenibles i on hi hagi accés universal a un subministrament d'energia assequible, fiable i sostenible.

Aspirem a un món en el qual siguin universals el respecte dels drets humans, la dignitat de les persones, l'estat de dret, la justícia, la igualtat i la no-discriminació; on es respectin les races, l'origen ètnic i la diversitat cultural, i en el qual hi hagi igualtat d'oportunitats perquè el potencial humà pugui realitzar-se plenament i contribuir a una prosperitat compartida. Aspirem a un món que inverteixi en els infants i on tots els nens i nenes creixin lliures de violència i explotació; un món en el qual totes les dones i nenes gaudeixin de plena igualtat de gènere i on s'hagin eliminat tots els obstacles jurídics, socials i econòmics que n'impedeixen

l'apoderament; un món just, equitatiu, tolerant, obert i socialment inclusiu en el qual siguin ateses les necessitats de les persones més vulnerables.

Aspirem a un món en el qual cada país gaudeixi d'un creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible, amb una ocupació digna per a tothom; un món amb sostenibilitat de les modalitats de consum i producció, així com de l'ús de tots els recursos naturals, des de l'aire fins a les terres, des dels rius, llacs i aqüífers fins als oceans i els mars. Aspirem a un món en el qual la democràcia, la bona governança i l'estat de dret, junt amb un entorn nacional i internacional propici, siguin els elements essencials del desenvolupament sostenible, incloent un creixement econòmic sostingut i inclusiu, desenvolupament social, protecció del medi ambient i l'erradicació de la pobresa i la fam; un món en el qual el desenvolupament i les tecnologies aplicades siguin resilients, respectuosos amb el clima i la biodiversitat; un món on la humanitat visqui en harmonia amb la natura i on la flora i fauna silvestres, així com les altres espècies d'éssers vius, siguin protegides."

Els nous objectius i les noves fites van entrar en vigor l'1 de gener de 2016 i tenen com a finalitat guiar les decisions que s'adoptin els quinze anys següents.

Objectius de desenvolupament sostenible i fites

Objectiu 1: Fi de la pobresa

Posar fi a la pobresa en totes les seves formes i arreu del món.

Fites:

- 1.1 Erradicar la pobresa extrema.
- 1.2 Reduir la pobresa relativa en totes les seves dimensions.
- 1.3 Implantar sistemes de protecció social.
- 1.4 Garantir l'accés a serveis bàsics i a recursos financers.
- 1.5 Fomentar la resiliència als desastres ambientals, econòmics i socials.
- 1.A Garantir una mobilització de recursos a fi de proporcionar mitjans als països en desenvolupament perquè posin en pràctica programes i polítiques encaminats a posar fi a la pobresa.
- 1.B Creació de marcs normatius per eradicar la pobresa.

Objectiu 2: Fam zero

Posar fi a la fam, assolir la seguretat alimentària i la millora de la nutrició, i promoure l'agricultura sostenible.

Fites:

- 2.1 Posar fi a la fam.

- 2.2 Posar fi a totes les formes de malnutrició.
- 2.3 Duplicar la productivitat i els ingressos agrícoles de petita escala.
- 2.4 Aplicar pràctiques agrícoles sostenibles i resilients.
- 2.5 Mantenir la diversitat genètica de llavors.
- 2.A Augmentar les inversions en agricultura.
- 2.B Garantir l'estabilitat dels mercats agropecuaris mundials.
- 2.C Controlar la volatilitat dels preus dels aliments.

Objectiu 3: Salut i benestar

Garantir una vida sana i promoure el benestar de totes les persones a qualsevol edat.

Fites:

- 3.1 Reduir la taxa de mortalitat materna.
- 3.2 Eliminar la mortalitat infantil.
- 3.3 Posar fi a les malalties transmissibles.
- 3.4 Reduir les malalties no transmissibles i promoure la salut mental.
- 3.5 Enfortir la prevenció i el tractament dels abusos de drogues i alcohol.
- 3.6 Reduir els accidents de trànsit.
- 3.7 Garantir l'accés a la salut sexual i reproductiva, i a la planificació familiar.
- 3.8 Assolir la cobertura sanitària universal i que tothom tingui accés als medicaments.
- 3.9 Reduir les morts per contaminació química i pol·lució.
- 3.A Enfortir el control del tabac.
- 3.B Donar suport a l'R+D en vacunes i medicaments essencials.
- 3.C Augmentar el finançament del sistema sanitari.
- 3.D Reforçar la gestió de riscos sanitaris.

Objectiu 4: Educació de qualitat

Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat i promoure oportunitats d'aprenentatge permanent per a tothom.

Fites:

- 4.1 Assegurar la qualitat de l'educació primària i secundària.
- 4.2 Assegurar que l'educació preescolar sigui accessible per a tothom i de qualitat.
- 4.3 Assegurar l'accés igualitari a la formació superior.
- 4.4 Augmentar les competències per accedir a l'ocupació.
- 4.5 Eliminar les disparitats de gènere i assegurar l'accés igualitari a l'educació dels col·lectius vulnerables.
- 4.6 Assegurar l'alfabetització i el coneixement de l'aritmètica.
- 4.7 Fomentar l'educació global per al desenvolupament sostenible.

- 4.A Construir instal·lacions educatives inclusives i segures.
- 4.B Augmentar el nombre de beques per a l'ensenyament superior.
- 4.C Millorar la qualificació dels docents.

Objectiu 5: Igualtat de gènere

Aconseguir la igualtat de gènere i empoderar totes les dones i nenes.

Fites:

- 5.1 Posar fi a la discriminació.
- 5.2 Eliminar totes les formes de la violència de gènere.
- 5.3 Eliminar el matrimoni infantil i la mutilació genital femenina.
- 5.4 Reconèixer el treball de cures i el domèstic.
- 5.5 Assegurar la participació plena de les dones i la igualtat d'oportunitats.
- 5.6 Assegurar l'accés als serveis de salut sexual i reproductiva, i els drets reproductius.
- 5.A Assegurar la igualtat de drets als recursos econòmics.
- 5.B Millorar l'ús de la tecnologia i de les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC).
- 5.C Aprovar polítiques i lleis per a la igualtat i l'empoderament.

Objectiu 6: Aigua neta i sanejament

Garantir la disponibilitat i la gestió sostenible de l'aigua i el sanejament per a tothom.

Fites:

- 6.1 Aconseguir l'accés a l'aigua potable.
- 6.2 Aconseguir l'accés a serveis de sanejament i d'higiene.
- 6.3 Millorar la qualitat de l'aigua, reduint la contaminació i tractant les aigües residuals.
- 6.4 Augmentar l'ús eficient de recursos hídrics (extracció d'aigua dolça).
- 6.5 Implementar la gestió integral de recursos hídrics.
- 6.6 Protegir els ecosistemes relacionats amb l'aigua.
- 6.A Fomentar la creació de capacitats de gestió.
- 6.B Donar suport a la participació de les comunitats locals.

Objectiu 7: Energia assequible i no contaminant

Garantir l'accés a una energia assequible, segura, sostenible i moderna per a tothom.

Fites:

- 7.1 Garantir l'accés universal a l'energia.

- 7.2 Augmentar les energies renovables.
- 7.3 Duplicar la taxa d'eficiència energètica.
- 7.A Augmentar la investigació i la inversió en energies netes.
- 7.B Ampliar la infraestructura i la tecnologia en països en desenvolupament.

Objectiu 8: Treball digne i creixement

Promoure el creixement econòmic sostingut, inclusiu i sostenible, l'ocupació plena i productiva i el treball digne per a tothom.

Fites:

- 8.1 Mantenir el creixement econòmic.
- 8.2 Elevar la productivitat a través de la diversificació, la tecnologia i la innovació.
- 8.3 Fomentar les petites i mitjanes empreses.
- 8.4 Millorar la producció i el consum eficients i respectuosos.
- 8.5 Aconseguir l'ocupació plena i feina digna.
- 8.6 Reduir el nombre de joves sense feina ni estudis.
- 8.7 Erradicar l'esclavatge, el tràfic d'éssers humans i el treball infantil.
- 8.8 Protegir els drets laborals i el treball segur.
- 8.9 Promoure el turisme sostenible.
- 8.10 Reforçar la capacitat de les institucions financeres.
- 8.A Augmentar el suport al comerç en països en desenvolupament.
- 8.B Desenvolupar l'estratègia mundial per a l'ocupació juvenil.

Objectiu 9: Indústria, innovació i infraestructures

Construir infraestructures resilients, promoure la industrialització inclusiva i sostenible i fomentar la innovació.

Fites:

- 9.1 Desenvolupar infraestructures sostenibles.
- 9.2 Promoure una indústria inclusiva i sostenible.
- 9.3 Augmentar l'accés de les pimes a serveis financers i cadenes de valor.
- 9.4 Modernitzar les infraestructures i impulsar la tecnologia neta.
- 9.5 Augmentar la investigació científica i la capacitat tecnològica.
- 9.A Donar suport a infraestructures sostenibles i resilients.
- 9.B Desenvolupar la tecnologia, la investigació i la innovació.
- 9.C Augmentar l'accés a les TIC i a Internet.

Objectiu 10: Reducció de les desigualtats

Reduir la desigualtat en i entre els països.

Fites:

- 10.1 Incrementar els ingressos del 40 % més pobre de la població.
- 10.2 Potenciar la inclusió social, econòmica i política.
- 10.3 Garantir la igualtat d'oportunitats.
- 10.4 Adoptar polítiques fiscals, salarials i de protecció social.
- 10.5 Millorar la regulació dels mercats financers mundials.
- 10.6 Assegurar la participació dels països en desenvolupament en les institucions financeres internacionals i en els organismes internacionals.
- 10.7 Facilitar una migració i unes polítiques migratòries ordenades.
- 10.A Aplicar el principi del tracte especial i diferenciat (Organització Mundial del Comerç).
- 10.B Fomentar fluxos financers per a països en desenvolupament.
- 10.C Reduir els costos de les remeses de migrants.

Objectiu 11: Ciutats i comunitats sostenibles

Aconseguir que les ciutats i els assentaments humans siguin inclusius, segurs, resilients i sostenibles.

Fites:

- 11.1 Assegurar l'accés a l'habitatge.
- 11.2 Proporcionar l'accés al transport públic.
- 11.3 Augmentar la urbanització inclusiva i sostenible.
- 11.4 Protegir el patrimoni cultural i natural.
- 11.5 Reduir el nombre de morts per desastres i reduir la vulnerabilitat.
- 11.6 Reduir l'impacte ambiental de les ciutats.
- 11.7 Proporcionar l'accés a zones verdes i espais públics segurs.
- 11.A Donar suport als vincles entre les zones urbanes, periurbanes i rurals.
- 11.B Reduir els riscos de desastres en les ciutats.
- 11.C Donar suport a la construcció d'edificis sostenibles i resilients en països menys avançats.

Objectiu 12: Producció i consum responsables

Garantir modalitats de consum i producció sostenibles.

Fites:

- 12.1 Aplicar marcs de consum i producció sostenibles.
- 12.2 Assolir l'ús eficient de recursos naturals.
- 12.3 Reduir el malbaratament d'aliments.
- 12.4 Gestionar els residus i els productes químics.
- 12.5 Prevenir, reduir, reciclar i reutilitzar els residus.

- 12.6 Fomentar pràctiques sostenibles en empreses.
- 12.7 Promoure adquisicions públiques sostenibles.
- 12.8 Assegurar l'educació per al desenvolupament sostenible.
- 12.A Enfortir la ciència i la tecnologia per a la sostenibilitat.
- 12.B Aconseguir un turisme sostenible.
- 12.C Regular els subsidis als combustibles fòssils.

Objectiu 13: Acció pel clima

Adoptar mesures urgents per combatre el canvi climàtic i els seus efectes.

Fites:

- 13.1 Enfortir la resiliència i l'adaptació.
- 13.2 Incorporar el canvi climàtic en les polítiques, les estratègies i els plans nacionals.
- 13.3 Millorar l'educació i la sensibilització mediambientals.
- 13.A Mobilitzar recursos econòmics.
- 13.B Gestionar el canvi climàtic als països menys avançats.

Objectiu 14: Vida submarina

Conservar i utilitzar de forma sostenible els oceans, els mars i els recursos marins per al desenvolupament sostenible.

Fites:

- 14.1 Prevenir i reduir la contaminació marina.
- 14.2 Gestionar els ecosistemes marins i costaners.
- 14.3 Minimitzar l'acidificació dels oceans.
- 14.4 Regular l'explotació pesquera sostenible.
- 14.5 Conservar les zones costaneres i marines.
- 14.6 Combatre la pesca il·legal i excessiva.
- 14.7 Augmentar dels beneficis econòmics de la pesca sostenible.
- 14.A Donar suport a la investigació i a la tecnologia marina.
- 14.B Fomentar la pesca a petita escala i artesanal.
- 14.C Aplicar la Convenció de les Nacions Unides sobre el dret del mar.

Objectiu 15: Vida d'ecosistemes terrestres

Gestionar de manera sostenible els boscos, lluitar contra la desertificació, aturar i invertir la degradació del sòl i aturar la pèrdua de biodiversitat.

Fites:

- 15.1 Assegurar la conservació i l'ús sostenible dels ecosistemes.
- 15.2 Promoure la gestió sostenible dels boscos.

- 15.3 Lluitar contra la desertificació.
- 15.4 Assegurar la conservació d'ecosistemes muntanyosos.
- 15.5 Aplicar mesures contra la degradació i la pèrdua de biodiversitat.
- 15.6 Promoure l'accés i l'ús adequat dels recursos genètics.
- 15.7 Combatre la caça furtiva i el tràfic d'espècies protegides.
- 15.8 Prevenir la introducció d'espècies invasores.
- 15.9 Establir plans sensibles al medi ambient.
- 15.A Mobilitzar i augmentar els recursos financers.
- 15.B Augmentar els recursos per a la gestió forestal.
- 15.C Donar suport a la lluita contra caça furtiva.

Objectiu 16: Pau, justícia i institucions sòlides

Promoure societats pacífiques i inclusives per al desenvolupament sostenible, facilitar l'accés a la justícia per a tothom i construir en tots els àmbits institucions eficaces i inclusives que rendeixin comptes.

Fites:

- 16.1 Reduir totes les formes de violència.
- 16.2 Erradicar el maltractament, el tràfic i l'explotació infantils.
- 16.3 Promoure l'estat de dret i l'accés a la justícia.
- 16.4 Reduir els fluxos financers i d'armes il·lícites.
- 16.5 Reduir la corrupció i el suborn.
- 16.6 Crear institucions eficaces i transparents.
- 16.7 Fomentar la participació ciutadana.
- 16.8 Enfortir la participació dels països en desenvolupament en els organismes internacionals.
- 16.9 Proporcionar identitat jurídica a les persones i un registre de naixements.
- 16.10 Garantir l'accés a la informació i les llibertats fonamentals.
- 16.A Enfortir les institucions per prevenir la violència.
- 16.B Promoure i aplicar lleis i polítiques (DH).

Objectiu 17: Aliances per reforçar els objectius

Enfortir els mitjans per implementar i revitalitzar l'Aliança Mundial per al Desenvolupament Sostenible.

Fites:

- 17.1 Mobilitzar recursos interns per a recaptació fiscal.
- 17.2 Vetllar perquè es destini el 0,7 % del PIB a l'ajut oficial al desenvolupament.
- 17.3 Mobilitzar recursos financers addicionals.
- 17.4 Reestructurar el deute.

- 17.5 Promoure inversions a països menys avançats.
- 17.6 Millorar el traspàs de tecnologia.
- 17.7 Promoure tecnologies ecològicament racionals.
- 17.8 Crear un banc de tecnologia.
- 17.9 Reforçar les capacitats d'implementació dels ODS.
- 17.10 Promoure el comerç multilateral universal.
- 17.11 Augmentar les exportacions dels països en desenvolupament.
- 17.12 Aconseguir l'accés als mercats per als països en desenvolupament.
- 17.13 Augmentar l'estabilitat macroeconòmica mundial.
- 17.14 Millorar la coherència de polítiques.
- 17.15 Respectar la sobirania nacional.
- 17.16 Millorar l'Aliança Mundial per al Desenvolupament Sostenible.
- 17.17 Fomentar aliances publicoprivades.
- 17.18 Crear capacitat estadística.
- 17.19 Promoure indicadors que vagin més enllà del PIB.

A Espanya, entre les accions que s'han dut a terme, el juny de 2021 es va aprovar l'Estratègia de desenvolupament sostenible 2030, que s'ha configurat com el full de ruta per aconseguir fer realitat l'Agenda 2030. És un document exhaustiu mitjançant el qual Espanya renova el compromís amb l'èxit de l'Agenda i hi aprofundeix, traduint els ODS en vuit grans reptes de país i fixant quines polítiques públiques poden permetre abordar-los amb èxit. Aquests vuit reptes són els següents:

- 1. Acabar amb la pobresa i la desigualtat.
- 2. Fer front a l'emergència climàtica i ambiental.
- 3. Tancar la bretxa de la desigualtat de gènere i posar fi a la discriminació.
- 4. Superar les ineficiències d'un sistema econòmic excessivament concentrat i dependent.
- 5. Posar fi a la precarietat laboral.
- 6. Revertir la crisi dels serveis públics.
- 7. Posar fi a la injustícia global i a les amenaces als drets humans, els principis democràtics i la sostenibilitat del planeta.
- 8. Revitalitzar el nostre medi rural i afrontar el repte demogràfic.

La implementació dels ODS representa una responsabilitat compartida, que requereix accions en l'àmbit nacional, regional i local. La UE ha instat els estats membres a elevar el grau d'ambició en relació amb la implementació de l'Agenda 2030.

En l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible es reafirma de manera expressa la importància de la Declaració Universal dels Drets Humans i d'altres instruments internacionals relatius als drets humans i al dret internacional. Es posa en relleu que, de conformitat amb la Carta de les Nacions Unides, tots els estats tenen la responsabilitat de respectar, protegir i promoure els drets humans i les llibertats fonamentals de totes les persones, sense fer cap distinció per motius de raça, color, sexe, idioma, religió, opinió política o de qualsevol altra índole, origen nacional o social, posició econòmica, naixement, discapacitat o qualsevol altra condició.

Tots els drets humans són interdependents i estan interconnectats, i tota l'Agenda 2030 s'estableix i s'assenta sobre la base dels drets humans universals. Això explica per què no hi ha un ODS específic sobre els drets humans; perquè són part integrant de cada ODS.

Aquesta relació funciona en ambdues direccions: no només la promoció i la protecció dels drets humans contribueixen a la realització dels ODS, sinó que, a més, aconseguir els ODS pot contribuir al gaudi dels drets humans.

En altres paraules, destaca el caràcter transversal dels drets humans en els objectius i les fites de l'Agenda 2030.

També cal reconèixer que no tots els ODS tenen la mateixa relació amb els drets humans: mentre que en alguns casos la relació és molt evident i estreta, en d'altres pot ser més relativa.

Per fer realitat la nova manera de treballar que imposa l'Agenda 2030, centrada a no deixar ningú enrere, cal que els estats membres de l'ONU apliquin, implementin i protegeixin les obligacions i els compromisos en matèria de drets humans.

El compliment de l'Agenda 2030 ha d'anar acompanyat de processos de planificació, seguiment i rendició de comptes. Les normes i les institucions de drets humans poden garantir una implementació i rendició de comptes coherents. El sistema de protecció dels drets humans pot contribuir a aquest procés, ajudant els països a desenvolupar plans i mecanismes integrats, i brindant-los l'assistència tècnica i l'intercanvi de bones pràctiques necessaris per avançar al ritme que requereix l'Agenda 2030.

L'any 2020, les mesures encaminades a assolir els objectius encara no s'estaven desenvolupant a la velocitat ni a l'escala necessàries, per la qual cosa el secretari general de l'ONU va apel·lar tots els sectors de la societat perquè es mobilitzessin en la Dècada per a l'Acció. A aquesta iniciativa hi va sumar una crida per a la revitalització dels drets humans, la qual cosa posa de nou de

manifest l'estreta interrelació i la dinàmica de reforç mutu entre l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible i el marc internacional dels drets humans.

Aquesta perspectiva condueix al desenvolupament d'una sèrie d'acords internacionals, tant en l'àmbit de la protecció ambiental com dels drets humans, amb una vinculació jurídica per als estats que els han signat que esdevé una eina crucial per combatre el caràcter voluntari de l'Agenda 2030.

En aquest sentit, Espanya ha subscrit gairebé totes les convencions internacionals de drets humans, com ara la Convenció sobre els drets de l'infant (CDN), la Convenció internacional sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació racial (CEDR), o la Convenció sobre l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona (CEDAW). Igualment, Espanya forma part del Sistema Europeu de Drets Humans, i dels seus dos instruments principals, el Conveni europeu de drets humans i la Carta social europea (revisada). En l'àmbit ambiental, Espanya també és part dels principals tractats internacionals, com ara el Conveni marc de les Nacions Unides sobre el canvi climàtic –en què s'insereixen els Acords de París de 2015–, el Conveni sobre la diversitat biològica i la Convenció de les Nacions Unides de lluita contra la desertificació, entre d'altres. D'això se'n desprèn el compromís d'Espanya amb els drets humans i la sostenibilitat mediambiental en l'àmbit global.

Aquests compromisos subscrits han de ser ratificats amb l'acció i el treball de les administracions, cadascuna en el marc de les seves competències respectives, i, per tant, queden en l'àmbit de la supervisió que els defensors i les defensores del poble poden i han de dur a terme en l'exercici de la seva missió institucional i constitucional.

COM PODEN CONTRIBUIR ELS DEFENSORS I LES DEFENSORES DEL POBLE

En el context descrit anteriorment, és rellevant la participació activa dels defensors i les defensores del poble, en el seu paper d'institucions mediadores, per seguir i supervisar el desenvolupament a Espanya de l'Agenda 2030, sobre la base de l'esmentada correlació que hi ha entre els drets humans reconeguts en els tractats internacionals i els ODS.

Es constata que l'Agenda 2030 s'entrellaça de manera directa i indirecta amb la tasca de les defensories del poble. Aquestes institucions es configuren com una garantia institucional per a la protecció més efectiva dels drets constitucionals plasmats en el títol primer de la Constitució espanyola de 1978, raó per la qual poden supervisar l'activitat de l'Administració i la dels seus ens i empreses públiques o dependents.

Els drets constitucionals conformen un ampli ventall que es correspon amb el conjunt de drets que es recullen als tractats internacionals i regionals de drets humans, i el contingut d'aquests drets es troba nítidament unit als ODS.

Aquesta transversalitat de l'enfocament dels drets humans als ODS exigeix que totes les etapes d'adaptació i implementació de l'Agenda 2030 siguin obertes i transparents, perquè les defensories del poble puguin establir, en els àmbits d'actuació respectius, la seva correspondència amb els drets humans i amb el respecte del lema general de l'Agenda de no deixar ningú enrere.

En aquest marc, la tasca de les defensories del poble en el seguiment i la supervisió de l'Agenda 2030 ha estat reconeguda per la Resolució 79/177, de 17 de desembre de 2024, de l'Assemblea General de les Nacions Unides, especialment pel que fa a l'ODS 16 per a la consecució de la pau, la justícia i les institucions sòlides. Aquests esforços s'han integrat dins de les funcions de les institucions nacionals de drets humans (INDH). En el cas d'Espanya, el Defensor del Poble, a més de ser l'alt comissionat de les Corts Generals per a la defensa dels drets constitucionals, és la institució nacional de drets humans, acreditada per les Nacions Unides des de l'any 2000 i renovada en ocasions successives.

La creació i la protecció d'aquestes INDH són indicatives del compromís dels estats amb la promoció i la protecció dels drets humans garantits pels instruments internacionals. El Defensor del Poble es correspon directament amb l'indicador de l'ODS 16.a.1: "Existència d'institucions nacionals de drets humans independents de conformitat amb els Principis de París".

El respecte dels anomenats Principis de París confereix a les INDH competència i autoritat per investigar situacions relacionades amb els drets humans en l'àmbit nacional, per informar sobre aquestes situacions i per donar a conèixer els drets humans.

Pel que fa a les defensories del poble de les comunitats autònomes, com a òrgans de tutela dels drets constitucionals (estatutaris), han de vetllar en l'àmbit de les seves competències perquè els processos d'adaptació i implementació de l'Agenda duts a terme per les diferents administracions en les diferents etapes vagin en la mateixa línia dels drets constitucionals i humans que protegeixen.

Els ODS i les fites previstes a l'Agenda 2030 es dirigeixen als estats membres de l'ONU, i això, en el cas d'un estat descentralitzat com Espanya, es tradueix en obligacions que competeixen tant a l'Administració central de l'Estat com a les diferents administracions territorials, comunitats autònomes i municipis. El Defensor del Poble té, per tant, un paper primordial en la supervisió dels ODS, però les defensories autonòmiques també s'han d'implicar en aquesta supervisió pel que fa a les competències de les respectives comunitats autònomes i autoritats locals.

En aquest sentit, perquè es pugui assolir un desenvolupament sostenible nacional que impacti globalment, cal que els governs autonòmics i locals també adaptin les seves polítiques públiques als ODS i a les fites de desenvolupament. En alguns casos, com, per exemple, en l'ODS 11, adreçat a "aconseguir que les ciutats i els assentaments humans siguin inclusivament, segurs, resilents i sostenibles", és essencial reconèixer el paper que els governs locals i autonòmics estan cridats a exercir, tant en el procés de definició com en el d'implementació de l'Agenda.

En aquest context, la tasca del Defensor del Poble i de la resta de defensories autonòmiques és crucial per garantir una implementació de l'Agenda, un compliment dels ODS i una rendició de comptes coherent. Permet concloure que la naturalesa i l'essència de les nostres institucions, fixades a la Constitució, a la Llei orgànica i a les lleis autonòmiques que les regulen, suposen una garantia essencial en la implantació dels ODS.

COOPERACIÓ PER A UN ABAST MÉS AMPLI

L'Agenda, amb els seus disset ODS, és universal i insta tots els països, desenvolupats i en desenvolupament, a adoptar mesures per garantir que ningú no es quedi enrere.

Els defensors i les defensores del poble poden, en l'àmbit de les seves competències, iniciar i prosseguir, d'ofici o a instància de part, qualsevol investigació que porti a aclarir actes, resolucions i conductes concretes de les administracions públiques que afectin una persona o un grup de persones i que tinguin un impacte en el compliment dels ODS.

Qualsevol persona, natural o jurídica, sense cap restricció, pot adreçar-se a les defensories del poble per demanar-los que intervinguin, ja sigui de manera individual, col·laborativa o en aliança amb organitzacions socials.

En aquest context, les institucions signants consideren que cooperar és la millor manera d'assolir objectius més eficaços i amb més eficiència, de manera que el treball conjunt assoleixi un abast més ampli.

COMPROMISOS AMB LES CINC P: PERSONES, PLANETA, PROSPERITAT, PAU I PARTENARIAT

Conscients que contribuir al compliment de l'Agenda 2030 i dels ODS requereix un esforç compartit, els defensors i les defensores del poble que subscriuen aquest document a favor dels ODS de l'Agenda 2030 pretenen reforçar la cooperació que mantenen a favor del desenvolupament sostenible i del respecte als drets humans i a la dignitat de les persones.

Amb aquest esperit i aquesta finalitat, en suport de l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible de les Nacions Unides, i sobre les cinc àrees en què aquesta s'assenta (persones, planeta, prosperitat, pau i partenariat), **afirmem el següent:**

PERSONES [integra l'ODS 1 (fi de la pobresa), l'ODS 2 (fam zero), l'ODS 3 (salut i benestar), l'ODS 4 (educació de qualitat) i l'ODS 5 (igualtat de gènere)]

1. Afirmem la necessitat de contribuir a la lluita contra la pobresa i la fam i de garantir l'atenció prioritària dels col·lectius en risc d'exclusió, per la qual cosa animem a fomentar mecanismes de participació comunitària en què es fixin les prioritats dels sectors més vulnerables respecte als ODS, i ajudes socials a persones en situació de vulnerabilitat, a més de mesures favorables a la igualtat i la diversitat.
2. Ens comprometem a vetllar per l'existència d'una atenció sanitària per a totes les edats, per la recerca i la innovació en salut, per la protecció i la promoció de la salut pública, i per mantenir el caràcter universal, públic i gratuït del sistema sanitari, i la seva sostenibilitat.
3. Sostenim que hem de vetllar per una educació de màxima qualitat, inclusiva i equitativa, i per generar oportunitats d'aprenentatge durant tota la vida.
4. Considerem essencial defensar des de les nostres institucions la igualtat real i efectiva de dones i homes, i la igualtat de tracte i oportunitats, de manera que contribuïm a eliminar tota discriminació per raó de sexe. Ens comprometem a establir com a eix fonamental de les nostres actuacions la lluita contra la violència de gènere.

Ens comprometem a defensar i fomentar els drets de la infància i l'adolescència, així com de les persones grans i de les persones amb discapacitat.

PLANETA [integra l'ODS 6 (aigua neta i sanejament), l'ODS 12 (producció i consum responsables), l'ODS 13 (acció pel clima), l'ODS 14 (vida submarina) i l'ODS 15 (vida d'ecosistemes terrestres)]

5. Sostenim la necessitat de continuar supervisant que l'actuació de les administracions públiques no només no atempti contra la normativa sobre medi ambient aplicable, sinó que, a més, avanci en la lluita contra el canvi climàtic.

Considerem que hem de defensar la garantia d'accés als serveis bàsics de tota la ciutadania i enfortir mecanismes d'accés a serveis d'interès general en igualtat d'oportunitats, tot superant bretxes socials, econòmiques i tecnològiques.

PROSPERITAT [integra l'ODS 7 (energia assequible i no contaminant), l'ODS 8 (treball decent i creixement), l'ODS 9 (indústria, innovació i infraestructures), l'ODS 10 (reducció de les desigualtats) i l'ODS 11 (ciutats i comunitats sostenibles)]

6. Considerem necessari continuar promovent, en el marc de les nostres competències, ambients de treball apropiats, evitant pràctiques discriminatòries o que menyscabin la dignitat de les persones, en què s'ofereixin facilitats per a la conciliació entre la vida personal i la professional, i s'afavoreixi el seu creixement i aprenentatge professional.
7. Creiem que és imprescindible defensar l'accés a l'habitatge i la inclusió social, econòmica i política de totes les persones, independentment de l'edat, el sexe, la discapacitat, la raça, l'ètnia, l'origen, la religió, la situació econòmica o qualsevol altra condició. Cal també garantir la igualtat d'oportunitats i reduir la desigualtat, en particular, mitjançant la formulació de recomanacions o suggeriments per a la modificació de lleis, polítiques i mesures adequades.
8. Ens comprometem a contribuir a la protecció del nostre patrimoni natural i cultural, i a aconseguir ciutats i poblacions inclusives, segures, resilients i sostenibles.

PAU [integra l'ODS 16 (pau, justícia i institucions sòlides)]

9. Creiem que el nostre mandat inclou col·laborar amb els poders públics i altres actors, en relació amb la promoció i el compliment dels ODS. Considerem que, si s'apreciés d'ofici o a instància de part un incompliment en la implementació dels ODS i els seus objectius per part de l'Administració

pública, hauríem de formular resolucions per a l'execució de mesures correctores i fomentar l'ús de mètodes alternatius o complementaris de resolució de conflictes, com ara la mediació i la justícia restaurativa. Aquests mètodes no només contribuirien a assolir els ODS, sinó que també permetrien avançar cap a una societat equitativa i conscient en consonància amb els principis d'una bona administració i una gestió pública eficient, basada en la transparència i la participació ciutadana. Tot això, per tal d'avançar en la promoció de l'estat de dret i aprofundir en la protecció dels drets fonamentals de les persones.

PARTENARIAT [integra l'ODS 17 (aliances per reforçar els objectius)]

10. Considerem que és positiu visibilitzar i difondre l'Agenda 2030 mitjançant accions que en promoguin la sensibilització i el coneixement. En aquesta línia, pensem que és rellevant compartir aquesta declaració amb altres actors a través de diferents mitjans (pàgines web de les institucions, xarxes socials, informes anuals o qualsevol altra via que visibilitzi aquest document). Sostenim que cal generar espais d'oportunitat per unir forces i executar accions des dels nostres àmbits d'actuació respectius i amb la participació del teixit associatiu per a la consecució conjunta dels disset ODS i les seves fites, i avançar en l'objectiu de no deixar ningú enrere.

SIGNATURES

Manuel Lezertua Rodríguez
Ararteko del País Basc

Jesús Maeztu Gregorio de Tejada
Defensor del poble d'Andalusia

Patxi Vera Donazar
Defensor del poble de Navarra
Nafarroako arartekoa

María Dolores Padrón Rodríguez
Diputada del Comú de Canàries

Esther Giménez-Salinas i Colomer
Síndica de greuges de Catalunya